עין משפט
נר מצוה

נו א ב מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה לא וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שא סעיף מא :

נז ג מיי' פכ"ב שם הל' כה סמג שם טוש"ע א"ח סי' שיג סעיף ה :

נח ד מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה כז סמג שם טוש"ע א"ח סימן שכח סעיף כה :

נט ה מיי' שם וטוש"ע שם סעיף כו :

ס ו מיי' פ"י מהל' שבת הלכה ו :

◆

רבינו חננאל

לילי שבת כדי שיהא האויר נכנס על הצאן ומחר בשעת החמה פרוס גם שאר הבודיא וכסה בה העצים להיות להן · צל דכיון דהוה בה מאתמול פריסה מקצת הבודיא טפח נעשה אותו טפח מאתמול אהל עכשיו מוסיף על אהל עראי אתה ושרי לך · וילון פי' פרוכת · אמר שמואל משום ר' חייא כילת חתנים מותר לנטותה כו' אבל יש בגגה טפח או פחות מג' סמוך לגג רחב טפח או נחתא מפוריא טפח או אית בשיפועא טפח · אי אית חד מהנך אסיר ושיפועי אהלים כאהלים דמו · סייאנא · פי' הכובע שעל ראש האדם שיש לו כנפים יוצאות כגון שפתים פשוטות גועות על הפנים מפני השמש אם מהדק אפי' יש בו טפח *) שרי ואי לא אסיר : מתני' מחזירין ציר התחתון במקדש · ת"ר ציר דלת של שידה ושל תיבה ושל מגדל כו'. פי' שבא יתקע בה מסמרי **) יהודה אומר פרשה אין מחזירין אותה כלל אלא הוחלקה במכה למטה דוחקה למעלה על גבי מכה וכן אם הוחלקה למעלה דוחקה למטה ומגלה מקצת רטיה ומקנח פי המכה וחוזר ומגלה מקצת רטיה ומקנח פי המכה כו' · אמר רב חסדא לא שנו אלא שפירשה ע"ג כלי דת"ק מתיר להחזירה ור' יהודה אוסר · אבל פירשה ע"ג קרקע דברי הכל אסור להחזירה · אמר מר בר רב אשי הוינא קאים קמיה אבא כו' · וקי"ל כרב אשי דהוה בתרא · ואם בתחילה [להניח] רטיה [אפילו] במקדש אסור כל שכן במדינה

נושא
האם מותר לחבוש כובע (הבד) עם שוליים רחבים טפח ולצאת בו בשבת

מבנה
תשובות לי"ש ר' ששא עם הברייתא

נושא
ציר דלת שיצא ממקומו - האם מותר להחזירו

נושא
רטיה (תחבושת) ממחק
1) במקדש
2) במדינה

נושא/מבנה
Δ - ליישב סתירה בין ב' מקורות בענין נימת כינור (דכלי) שיר במקדש שנפסקה בשבת:
א- קושרה
ב- עונבה (בלבד)

הא דמיהדק הא דלא מיהדק · פירש בקונטרס דטעמא לאו משום אהל הוא ולפי זה מותרין אותן כובעין של לבד אע"פ שמאהיל טפח ובלבד שיהיה קשור תחת גרונו שלא יפול ואתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר אבל ר"ת מפרש דמיהדק אסור כשהטפח יוצא מן הכובע חזק שאינו נכפף ונראה אהל ולפי זה כובעים אסורין : **והעליון** כאן וכאן אסור · פי' בקונטרס דקסבר יש בנין וסתירה בכלים דעל שידה תיבה ומגדל קאמר לה בגמרא ותימה אטו מתני' כב"ש דלב"ה אין בנין וסתירה בכלים בפ"ב דביצה (דף כב·) ועוד קשה דבגמרא גבי והעליון כאן וכאן אסור שמא יתקע דחק לפרש דשמא יתקע קאי על תחתון דאי אעליון לא היה אסור במקדש דאין שבות במקדש ודוחק גדול הוא ונראה לר"י דאפילו ציר העליון הוא דרבנן דשבות גדולה בזה לא התירו במקדש וטובא אשכחן דלא התירו במקדש (ב) כגון סידור הקנים ונטילתן דאינו דוחה את השבת* : **מחזירין** רטיה במקדש אבל לא במדינה · פי' בקונט' גזירה שמא ימרח אבל לשחיקת סממנין ליכא למיחש כיון דמאתמול הוה עילויה וקשה דבפרק במה אשה (שבת דף סד:) אמר אשה יוצאה בפילפל ובגרגיר מלח ואם נפל לא תחזיר ואמאי כיון דכבר הוי עילויה ויש לומר דהתם טעמא לפי שנראית כמו שמתכוון להוציא לחוץ ואתי למשרי הוצאה והר"ר יוסף פירש לשם הטעם משום שחיקת סממנים וכן יש לפרש במתניתין ונקט רטיה לרבותא אף על גב דאיכא למיחש לשחיקת סממנין ולמירוח אפי' הכי מחזירין במקדש : **רטיה** שפירשה מחזירין אותה · וא"ת ומ"ש דאמר גבי פילפל ובגרגיר מלח נפל לא תחזיר וי"ל דהך דפילפל איירי שנפל על גבי קרקע והכא שנפל על גבי כלי כדקאמר רב חסדא בסמוך ורב אשי דקאמר בסמוך לא שמיע לי לא קאי אדרב חסדא כדפירש בקונטרס אלא קאי אהלכה כר' יהודה אבל אמילתא דרב חסדא לא פליג ומודה דלא שרו רבנן אלא בכלי ועוד י"ל ההיא דגרגיר מלח אתי כרבי יהודה דאסר הכא : **אמר** מר בר רב אשי הוה קאימנא קמיה דרבא · ר"ח גרס קמיה דאבא וכן נראה דל"ג קמיה דרבא *דיום שמת רבא נולד רב אשי : **קושרין** נימא כו' ואם לכתחילה כאן וכאן אסור · פירש בקונטרס שלא היתה שם מאתמול ור"י מפרש לכתחילה אפילו נפסקה היום ורצה לשלשלה ולעשותה בלא קשר זהו לכתחילה : הא

בשיפועה טפח אבל יש בשיפועה טפח שיפועי אהלים כאהלים דמו *ואמר רב ששא בריה דרב אידי סיינא שרי והתניא אסור ① לא קשיא הא דאית ביה טפח הא דלית ביה טפח, אלא מעתה שרביב בגלימיה טפח הכי נמי דאסור ② אלא לא קשיא הא דמיהדק הא דלא מיהדק : **מתני'** מחזירין ציר התחתון במקדש אבל לא במדינה והעליון כאן וכאן אסור רבי יהודה אומר העליון במקדש והתחתון במדינה : **גמ'** תנו רבנן ציר דלת שידה, תיבה, ומגדל במקדש מחזירין במדינה דוחקין, והעליון כאן וכאן לא יחזיר; גזרה שמא יתקע, ואם תקע חייב חטאת, של בור ושל דות ושל יציע לא יחזיר ואם החזיר חייב חטאת: **מתני'** *מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה, אם בתחילה כאן וכאן אסור: **גמ'** תנו רבנן רטיה שפרשה מעל גבי מכה מחזירין בשבת ר' יהודה אומר הוחלקה למטה, דוחקה למעלה, למעלה, דוחקה למטה. ומגלה מקצת הרטיה ומקנח פי המכה וחוזר ומגלה מקצת רטיה ומקנח פי המכה ורטיה עצמה לא יקנח מפני שהוא ממרח ואם מירח חייב חטאת אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה; אמר רב חסדא לא שנו אלא שפירשה על גבי כלי, אבל פירשה על גבי קרקע דברי הכל אסור אמר מר בר רב אשי: הוה קאימנא קמיה אבא נפלה ליה אבי סדיא וקא מהדר ליה, אמינא ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא מחלוקת שפירשה על גבי כלי אבל פירשה על גבי קרקע אסור, ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה, אמר לי *לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי : **מתני'** קושרין נימא במקדש אבל לא במדינה, ואם בתחילה כאן וכאן אסור : **גמ'** ורמינהו נימת כנור שנפסקה לא היה קושרה אלא עונבה Δ1 לא קשיא הא רבנן והא ר' אליעזר לרבי אליעזר דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת קושרה, לרבנן דאמרי אין דוחין, עונבה, אי רבי אליעזר אפילו Δ2 לכתחילה נמי? אלא לא קשיא הא *רבי יהודה והא רבנן, ורבי יהודה אליבא דמאן אי

בשיפועה · מכנגד אמצעית גגה עד מקום שפת יריעה כלה שם לא הרחיב טפח דהוי כולה כדופן ואין כאן אהל כלל אבל הרחיבה כל דופן ודופן באלכסונה טפח הוי ההוא אלכסון אע"פ שהוא משופע קרוי אהל כרבנן דפליגי אדרבי אליעזר במסכת סוכה (דף יט:) כך שמעתי וקשיא לי איזו מטה שאין ברחבה שני טפחים או ג' חסר משהו שיהיה בגגה פחות מטפח ושני שיפועיה כל אחד פחות מטפח וי"ל שהמטה רחבה כמשפטה ונקליטין הרבה יוצאין הימנה כזה

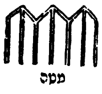

לשני ראשיה ועולין למעלה סדורין אחד נמוך ואחד גבוה וקנים נתונים עליהם מנקליטין שבראשה לנקליטין שברגליה ופורס על המטה שתים ושלש כילות קטנות בגגה ויריעה גדולה פרוסה סביב המטה לפנות : **סיינא שרי** · כובע של לבד שקורין פלטרי מותר לצאת בו בשבת : **הא דאית ביה טפח** · שיוצא טפח רוחב שפתו להלן מראשו אסיר דהוי אהל : **שרביב בגלימיה** · האריך בטליתו להלן מראשו והוציאה טפח הכי נמי דאסור: **אלא הא דמיהדק הא דלא מיהדק** · וטעמא לא משום אהל הוא אלא דילמא נפיל מרישיה ואתי לאתויי הלכך כי מיהדק וקשור ברצועה תחת צוארו שרי ואי לא אסור : **מתני' מחזירין ציר התחתון** · של דלת חלון שידה תיבה ומגדל שפתחיהם מצדיהן דציר התחתון כל זמן שלא יצא העליון נוח להחזירו ואין כאן בנין : **אבל לא במדינה** · גזירה שמא יתקע בגרזן או במקבות דהויא מלאכה : **והעליון כאן וכאן אסור** · דכיון שיצא העליון כולו נופל והוי כבונה וקא סבר יש בנין בכלי ומלאכה לא הותרה אפילו במקדש : **גמ' במקדש מחזירין** · כגון שצריכין לו לדבר קרבן כגון שהיה שם מלח או לבונה או קטורת ואין שבות במקדש : **ובמדינה דוחקין** · אם לא יצא כולו מחור האסקופה אלא התחיל לשמט דוחקין לחור בלע"ז אנפיינדר"א : **והעליון כאן וכאן אסור להחזיר** · דהוי בונה ממש : **שמא יתקע** · שמא יחזיקנו במקבות ובגרזן והוית מלאכה ואתחתונה במדינה קאי דאי אעליון קאי ובמקדש הוה ליה שבות דהך חזרה גזירה משום שמא יתקע ואמאי מיתסר במקדש דאמר והעליון כאן וכאן אסור והא שבות במקדש לא גזרו : **של בור ושל דות** · דהוי בנין המחובר לקרקע חשיב בנין בכל דהו : בור בחפירה דות בבנין בתוך הקרקע אוסקדיי"א : **מתני' מחזירין רטיה** · כהן שלקה בידו ונתן עליה רטיה מבעוד יום והולך לעבוד עבודה בשבת או ביו"ט ונטל רטיה מעל ידו שלא תהא חוצצת בין ידו לעבודה דחציצה פוסלת בה דבעינן ולקח הכהן וכיון דחייץ לא הוי לקיחה בכהן מחזירה במקדש דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מידיה וממנע ולא עביד עבודה וזה אחד משלשה דברים האמורים במסכת ביצה *שהותרו סופן משום תחלתן : **אבל לא במדינה** · גזירה שמא ימרח הרטיה ומירוח היינו(א) (מוחק) האמור באבות מלאכות של שבת : **אם בתחלה** · שלא היתה קשורה מבעוד יום וכהן זה לא סלק' לצורך עבודה : **כאן וכאן אסור** · והכא ליכא למימר אין שבות במקדש דהא ודאי האי שבות לאו לצורך גבוה הוא אלא לצורך עצמו : **גמ' רטיה שפרשה** · שנפלה, ובמדינה קא מיירי ולהכי נקט פרשה שהרי לא נטלה מדעת : **מחזירין** · דמילתא דלא שכיחא הוא ולא גזור בה רבנן : **רבי יהודה אומר** · אם נפלה אין מחזירין אבל אם הוחלקה דוחקה [*ומחליקה למכה] : **שהוא ממרח** · מחליק גומות שברטיה; מירוח=חייב משום ממחק : **לא שנו** · דתנא קמא שרי להחזירה : **אלא שפרשה ע"ג כלי** · על הכר או על הכסת : **ע"ג קרקע** · כלכתחילה דמי : **אבי סדיא** · נפלה לו על הכר שבמראשותיו כמו שמתרגם מראשותיו איסדוהי : **לא סבר לה מר להא דרב חסדא** · דמוקי לפלוגתייהו בשנפלה על הכלי ואפילו הכי אסר רבי יהודה ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה : **לא שמיע לי** · הא דרב חסדא דהכא סבירא לי דכי פליג ר' יהודה אפילו על גבי קרקע אבל אפילו על גבי כלי מודה דהוא בהוחלקה בעלמא : **מתני' קושרין נימא** · נימת כנור של שיר הלוים לקרבן אם נפסקה בשבת ובגמרא מפרש טעמא דקסבר מכשירי מצוה שלא היה יכול לעשותן מאתמול {דהא היום נפסקה} דוחה את השבת, ואף על גב דקשר אב מלאכה הוא במסכת שבת (דף עג.) : **ואם בתחילה** · שלא היתה שם מעולם דיכול לעשות מאתמול אסור : **גמ'** פלוגתא דר"א ורבנן גבי מילה (שבת דף קל.) שר"א מתיר לחטוב עצים ולעשות פחמין בשבת לעשות איזמל למול בו : קרבן לבור הוי מצוה הדוחה את השבת ושיר הוי מכשירין דידה : **אפי' לכתחילה נמי** · דאפי' לעשות פחמין שהוא מכשיר שרי : **לר' יהודה** · דאמר עניבה אב מלאכה במסכת שבת (דף קיג.) אין חילוק בין עניבה לקשירה וקושר, דקסבר מכשירי מצוה דוחין והא דתניא עונבה רבנן דאמרי לאו מלאכה היא וכיון דאפשר בעניבה לא מחללינן שבת : **ורבי יהודה** · דמוקמינן מתני' אליביה, וקושר אב מלאכה היא אליבא דמאן : אי

מסורת
הש"ס

[שבת קלח:]

טבלה: (לפי רש"י)

ציר תחתון

*	דוחקין **	מחזירין	להתחיל בכתחלה
מקדש (נג בגל)	·		
במדינה (לא כלום)			
בור			

* יש למלאות (המשבצות)
1- מותר
2- אסור
3- חייב חטאת

ביצה יא:

** דוחקין = לא יצא לגמרי מחורו

◆

הגהות
הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל לא וכו' ומירוח היינו ממחק האמור: (ב) תוס' ד"ה והעליון וכו' דלא התירו במקדש · נ"ב עיין בתוספות פרק המצניע דף צ"ב בד"ה ברא ובפרק כל הכלים דף קכג בסופו :

[פסחים מח. מו"ק יב: כתובות פג: לז. ב"ב יג: קסה· סנהדרין כח: חולין נג: סב.]

[סוכה לג: ושם נסמן]

[דף יא:]

רש"ל

◆

גליון
הש"ס

מתני' קושרין נימא · עיין סוכה דף נ ע"ב ד"ה ורבנן:

---

*) עיין בתוס' כאן ד"ה הא ובשבת קל"ח וברא"ש שם. דכתבו על שם רבינו לסיפך · וגם בדברי רבינו שם בהדיא הגי' בסיפך ע"ש דאם מהודק אסור וכו' וצ"ע:

**) נראה דחסר כאן וצ"ל ת"ר רטיה שפירשה מעל גבי מכה מחזירין בשבת ר' יהודה אומר וכו' :

◆

רב נסים גאון

בשבת ואין צריך לומר ביו"ט ואיתא נמי (שם קלו)תולין את המשמרת: מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה במס' יו"ט בפרק א' (דף יא) גרסי' מאי טעמא התירו חזרת רטייה במקדש ואוקמוה בכהן שעובד עבודה והיינו דאמר עולא ג' דברים התירו סופן משום תחילתן ואלו הן עור לפני הדריסה ותריסי חנויות וחזרת רטיה במקדש קא משמע לן הותרו סופן משום תחילתן כהן דבר עבודה אין דלאו בר עבודה לא : **רבי אליעזר** אומר מכשירי מצוה דוחה את השבת עיקר דבריו במס' שבת בפ' ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי מע"ש (דף קל) דתנן ועוד אמר ר' אליעזר כורתין עצים לעשות פחמים ולעשות ברזל ותניא מילה וכל מכשיריה דוחין